

VERTEX

ESPECIAL PIRINEUS /
**Els colors
de casa**

9-770042-442007

00306

5,5 €

MAIG / JUNY 2023 **NÚM 306**

Federació d'Entitats
Excursionistes de Catalunya
Federació Catalana d'Alpinisme i Escalada

Pirineu de llegenda

Nits de solstici d'estiu contemplant els estels en un cel net del Berguedà, observant siluetes dibuixades a la foscor només trencada per les ombres d'aquella lluna tan forta i tan poruga que acompanya com una dolça melodia la veu de l'avi explicant alguna de les mil llegendes i històries reals amagades al Pirineu. La petjada del cavall alat del Comte Arnau a la casa pairal de l'àvia, els Golluts camuflats en aquella vall carregada d'aigua o històries de menaïrons i caçadors, que he escoltat una i altra vegada explicades com si fossin la veritat més absoluta. Històries d'enamorats encantats i estanys fets de llàgrimes que omplen pàgines de llibres i tardes fredes d'hivern al costat d'una bona llar de foc.

Qui sap si les llegendes del Pirineu són advertències serioses d'un futur complicat per a la nostra alta muntanya més propera.

Pirineu de color groc com el seu liri més extens, Pirineu de la Punta Alta que inspira un Everest o de Chausenque, Brulle, Russell, Ravier, Soler, Estasen, Anglada, Montaner... i tants d'altres que han trobat a les seves vies, camins i arestes el punt de partida per convertir-se en noms propis del *pirineisme* de Beraldi i de l'alpinisme mundial.

● Pirineu de grans travesses, d'aquell Turon de Néouvielle postrevolucionari encara amb regust de Girondins, Jacobins i Sans-Culottes. Un Pirineu que acull països sencers i nacions escapçades, que ens fa sentir que ja som a casa quan veiem algunes de les seves muntanyes des de la llunyania. Unes muntanyes que ens donen confort i que

ens regalen enyor quan les tenim massa lluny; on podem passejar per un Coserans salvatge o fer una volta al Canigó seguint les passes de miners, revolucionaris o maquis.

Us proposem un viatge per aquest Pirineu molt nostre, que sona com una cançó de Tardor: «La gent, quan mor, només s'amaga», amb Pirene, protectora de rius i animals, que jau estirada plàcidament i dibuixant les línies suaus i abstractes d'aquesta serralada d'on ha brollat i brolla part important de l'excursionisme i el muntanyisme del país. I si Pirene aixeca mai el cap i decideix deixar de descansar eternament carregada de rocs gegants, o si l'encañerí desapareix i les llàgrimes tornen als ulls dels encantats i l'estany s'eixuga... Qui sap si les llegendes són advertències serioses d'un futur complicat per a un dels llocs més màgics i plens de colors que tenim al costat de casa. Valls plenes de potxons i trinxades per un fals progrés que ens ha portat a haver de protegir un territori on Tubal ja va voler fer arrels, segons ens expliquen els ancestres. El Pirineu fuig d'una simple unitat d'acció, fuig de fronteres imposades i de línies mal definides. Es defineix la serralada imponent que uneix un sol país en els seus dos vessants carregats d'accents i tradicions que es troben en els molts punts en comú del *se canto occità* i d'aquell convenciment d'eternitat del *Canigó* de Verdaguer: «La tempesta, el torb, l'odi i la guerra, al Canigó no el tiraran a terra, no esbrancaran l'altívol Pirineu.»

Si una nit de solstici d'estiu, abans d'encendre el foc amb aquella flama que neix en aquestes muntanyes, alguna àvia, avi, mare, pare, tieta o tiet vol explicar alguna història d'aquelles que amb el temps s'han fet gairebé realitat, que comenci com sempre amb aquell «hi havia una vegada...» I que s'endinsi a qualsevol dels racons que ens regala i esperem que ens segueixi regalant l'alta muntanya més propera.

Quim P. Casadesús
DIRECTOR DE VERTEX

ANNA MONGAY

ESPECIAL PIRINEUS / ELS COLORS DE CASA

FOTO DE PORTADA

Seccions

- 03 Editorial
06 Vist a la xarxa
08 Notícies / SARA CHACÓN
96 Senders / JOSEP LLUSÀ

Marcòlic groc (*Lilium pyrenaicum*), >
el lliri dels Pirineus.
FOTO / SERGI BOIXADER

12 Circ de Gavarnia, l'espectacle total

LUIS ALFONSO

Els espectaculars desnivells que rodegen el poble de Gavarnia possibiliten una gran varietat d'itineraris, des de tranquil·les passejades fins a dificultoses escalades de diversos dies. Recomanem algunes de les grans clàssiques del circ més famós dels Pirineus, per progressar entre cascades gegantines i repassar l'evolució de l'escalada des de finals del segle XIX.

28 Turon de Néouvielle, la primera ascensió coneguda d'un tresmil

ÒSCAR I ALBERT MASÓ GARCIA

A finals del segle XVIII, diferents equips de científics i d'enginyers militars van organitzar expedicions als Pirineus per esclarir quin era el cim més alt de la serralada. L'agost de 1787, els francesos Henri Reboul, Jacques Vidal i diversos acompanyants van coronar el Turon de Néouvielle (3.035 m), el primer tresmil pirinenc del qual es té constància d'ascensió.

38 Barrancs de la vall de Benasc

XAVIER GUERRERO

A les diverses activitats de muntanya que des de sempre s'han desenvolupat a la vall de Benasc, cal afegir-hi la pràctica del descens d'engorjats. Ressenyem quatre descensos de dificultat variada que es poden comptar entre els més atractius de l'alta vall del riu Éssera. De sud a nord, Liri, Chico, Gordo i la gran estrella: l'Aigueta d'Eriste.

MAIG / JUNY 2023

EDITA
**Federació d'Entitats
Excursionistes de Catalunya**
Federació Catalana d'Alpinisme
i Escalada
Rambla 41, pral. 08002 Barcelona
Tel. 934 120 777 Fax 934 126 353
vertex@feec.cat

DIRECCIÓ
Quim P. Casadesús
quim.pons@feec.cat
CAP DE REDACCIÓ
Xavier Maduell
xavier.maduell@feec.cat

CONSELL ASSESSOR
Armand Ballart, Rosa Maria Bosch,
Eliseu T. Climent, Samuel Colomer,
Francesc Domènech, Josep Llusà,
Jordi Merino, Adriana Olsina,
Ester Sabadell i Joan Maria Vives.

HAN COL·LABORAT EN AQUEST NÚMERO
Luis Alfonso, Sara Chacón,
Carles Claraco, Xavier Guerrero,
Jaume Llanes, Josep Llusà,
Albert Masó, Òscar Masó, Joan Mirabet
i Montserrat Timoneda.

COL·LABORADORS GRÀFICS
Salvador Berdajin, Sergi Boixader,
Edu Català, Jordi Longás,
Jean-Christophe Milhet, Anna Mongay,
Pat Soler i Joan Vidal.

1787: la primera ascensió coneguda d'un tresmil pirinenc

Turon de Néouvielle

VERTEX

Imatge panoràmica dels pics de Campbell
i Long i del massís de Néouvielle (a la dreta)
vistos des de l'est. FOTO / JORDI LONGAS

TEXT
ÒSCAR | ALBERT MASÓ GARCIA

A finals del segle XVIII, diferents equips de científics i d'enginyers militars van organitzar expedicions als Pirineus per esclarir quin era el cim més alt de la serralada. L'agost de 1787, els francesos Henri Reboul, Jacques Vidal i diversos acompanyants van emprendre un itinerari per coronar el pic de Néouvielle (3.091 m), el punt culminant del massís del mateix nom. No hi van arribar, però sí que van poder assolir el Turon de Néouvielle (3.035 m), el primer tresmil pirinenc del qual es té constància d'ascensió.

31

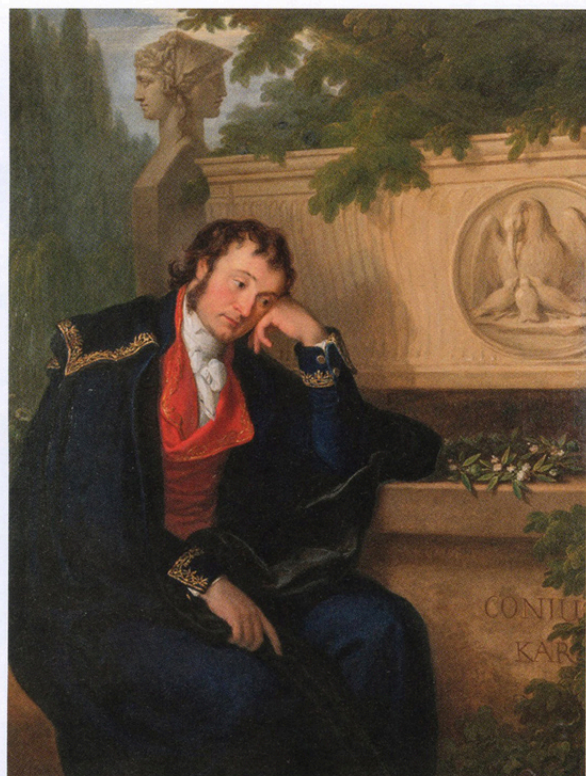
Descens del cim del Turon de Néouvielle, amb el Lac Bleu a l'esquerra i a la seva dreta els pics de Midi de Bigorre, Néouvielle i Trois Conseillers. FOTO / OSCAR MASÓ

El grup selecte dels tresmils

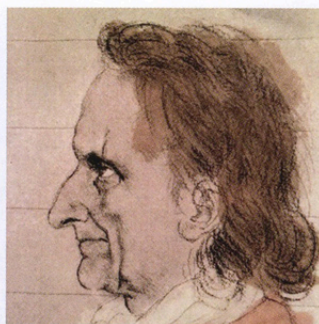
Al llarg dels seus més de 400 quilòmetres de longitud, els Pirineus ofereixen desenes de pics de gran presència que des de sempre han exercit un gran poder d'atracció. Els més anhelats per una gran part dels muntanyencs són els de més altitud i, tenint en compte que el més alt mesura 3.404 m (l'Aneto), la preferència recau en els cims que formen part del popular i selecte grup dels tresmils, el qual engloba els pics que tenen una altura igual o superior als 3.000 m sobre el nivell del mar. Actualment se'n compten 217, però aquesta xifra pot variar pel simple fet que els criteris que els cims han de complir per pertànyer a aquesta categoria estan establerts per l'ésser humà i, per tant, poden canviar. L'altitud de cada muntanya lligada a una prominència mínima de 10 m són els criteris que actualment es fan servir. Els pics més coneguts i ascendits són els més alts dels onze massissos que aglutinen tots els tresmils, dels quals es coneixen les vicissituds dels pioners que els van pujar per primer cop. El que potser no és tan conegut és el nom del tresmil que va ser petjat per primera vegada, els seus conqueridors i els motius que els van dur fins al seu capdamunt.

Hi ha un buit de documents que testimoniïn primeres conquestes a pics pirinencs anteriors al segle XVIII.

En èpoques pretèrites, la gent que anava a la muntanya ho feia principalment per motius de necessitat, com caçar, proveir-se d'elements de la natura, desplaçar-se o bé amagar-se. El fet de pujar cims, i més als Pirineus, requeria un estat de benestar que la majoria d'habitants propers a la serralada no tenien. No es pot descartar que fessin petites excursions com a distracció, però es fa difícil imaginar que efectuassin ascensions exigents *perquè sí*. En aquest sentit, i amb excepcions puntuals com les ascensions al Mont Valièr (segle III o V) o al Canigó (segle XIII), hi ha un buit de documents que testimoniïn primeres conquestes a pics pirinencs anteriors al segle XVIII.

Henri Reboul (en una pintura de la suïssa Angelica Kauffmann) i Jacques Vidal van realitzar l'any 1787 la primera ascensió coneguda d'un tresmil pirenaic, el Turon de Néouvielle (3.035 m).

L'origen de tot plegat

Durant aquell segle, entre els anys 1784 i 1785, es va començar a confeccionar un mapa dels Pirineus per establir fidedignament la frontera entre França i Espanya segons un acord al qual havien arribat els dos estats. Al segle XVII ja s'havien realitzat plànols també per motius fronterers (Melchior Tavernier el 1641, Nicolas Sanson d'Abbeville el 1675 i Nicolas de

Fer el 1694), així com a l'inici del segle XVIII (Joseph Roussel i François de La Blotière el 1730). En aquesta ocasió, la feina va estar comandada per dos equips d'enginyers militars pertanyents a cada país, amb l'oficial geògraf francès d'origen alemany Louis Philippe Reinhard Junker dirigit pel tinent coronel Gaultier de Kervéguen per part de França i el capità Vicente de Heredia y Alemán sota les instruccions del tinent coronel Antonio de Zara per part d'Espanya.

Ambdós equips van treballar ben compenetrats fent triangulacions, establint cotes i batejant molts pics dels quals es desconeixia el nom. Tant Junker com Heredia, junts o per separat i amb un bon suport material i humà, van fer les primeres ascensions conegudes a tresmils com el pic de Las Argualas (3.046 m, any 1790) o el Taillon (3.144 m, any 1792). Sorprenentment, però, no van ser ells els primers a petjar un tresmil, sinó que tal privilegi va recaure en un parell de francesos cultes que de forma independent i sense tenir cap relació amb aquesta campanya d'origen militar van començar al mateix temps a fer una activitat científica sobre el terreny.

Inici del descens del Turon de Néouvielle davant l'arrogant pic de Néouvielle, el sostre del massís. FOTO / ÒSCAR MASÓ

Mapa «Les Hautes Pyrénées» dibuixat per Ramond de Carbonnières a la seva obra cabdal *Voyages au Mont Perdu* (1801). Hi apareixen els pics de Néouvielle, Long, Vignemale i Mont Perdu, entre altres muntanyes.

Reboul, Vidal i el Turon

Aquests dos personatges van ser Henri Paul Irénée Reboul i Jacques Vidal. Henri Reboul (1763-1839) era un jurista i científic nat a Pézenas, seguidor del moviment cultural i intel·lectual de la Il·lustració francesa. Per la seva banda Jacques Vidal (1747-1819), anomenat també *Jean* o *Ernest* segons la font consultada, era un astrònom de Toulouse. L'objectiu de tots dos no era fronterer i ni molt menys militar. Simplement volien treure l'entrellat de quin era el cim més alt de tots els Pirineus. Enduts per aquesta dèria apassionant, van efectuar expedicions a cims estratègics de la serralada per prendre'n mesures altimètriques. Un dels primers que en Reboul va pujar (algunes fonts documentals indiquen que el va acompanyar en Vidal) va ser el piramidal Auiñamendi o Anie (2.504 m) l'any 1786, cim carregat de simbologia ubicat a la regió del Bearn, ben proper a Navarra. El seu objectiu era tenir una visió estratègica dels cims ubicats a la part central dels Pirineus, i des d'aquí va confirmar que el Midi d'Ossau no era el pic més alt de la serralada. Segons sembla, aquest difícil cim va ser pujat per primer cop per un pastor de la vall d'Aspe a petició del mateix Reboul, que va encomanar al pastor que erigís una gran fita de pedres amb la finalitat de poder ser utilitzada com a referència per a les seves

mesures altimètriques. També va establir que al sud de Gavarnia s'alçava una muntanya que semblava superar-les totes en altitud i que corresponia al llavors misteriós Mont Perdu.

Continuant amb la seva tasca de triangulacions i obtenció de les altures dels cims, l'any 1787 van dirigir-se al massís de Néouvielle (*Neuvielha* en occità), ubicat íntegrament en territori francès i amb un bon estol de cims de gran presència i altitud. El 2 d'agost (un altre dia d'aquest mes segons la font consultada), Reboul, Vidal, diversos acompanyants i el guia Simon Mathou *Guicharnaud* de la vila d'Es-terre van dirigir-se al cantó nord del massís per, suposadament, pujar el Néouvielle (3.091 m), el pic més alt i destacat de la zona. No ho van aconseguir, però sí que van poder assolir el Turon de Néouvielle (3.035 m) i es van convertir en els primers (que es conegui) a pujar un tresmil. Aquest esplèndid cim granític, molt popular a França però no tant a la banda sud de la frontera, s'uneix al Néouvielle a través de diverses crestes esmolades on s'ubica un altre tresmil: el pic de Trois Conseillers (3.039 m). Sembla ser que Reboul va escriure una obra de sis volums de les muntanyes pirinenques, però aquest valuós manuscrit es va perdre i no ha transcendit cap escrit seu que tracti la històrica jornada d'ascensió al Turon.

Bibliografia i cartografia

- Henri BERALDI. *Balaïtous et Pelvoux. Notes sur les officiers de la carte de France*. París, 1907.
- Marcos FELIU. *La conquista del Pirineo. Una historia del Pirineísmo*. Ediciones C.D. Navarra, 1977.
- Juan BUYSE (i 33 pirineistes espanyols i francesos). *Los tresmiles del Pirineo. Un estudio enciclopédico*. Ediciones Martínez Roca, 1997 (5a edició).
- Luis ALEJOS. *Pirineos. Guía de los 3.000 m. 414 itinerarios a los 217 tresmiles*. Sua Edizioak, 2015 (4a edició).
- Claude DENDALETCHÉ. *La découverte des Pyrénées*. Éditions Artéaz, 2017.
- Óscar MASÓ GARCIA. *Libros de cima. Una historia de pasión y conquista*. Ediciones Desnivel, 2018.
- Albert ESCOLÀ MASSAGUÉ. *Ramond de Carbonnières. El águila de los Pirineos*. Editorial Pirineo, 2022.
- Revista *L'Ami de Pézenas*, número 80 (març 2017). Articles «Henri Reboul. Une passion pyrénéenne» i «Henri Reboul. Défenseur du patrimoine et amateur d'art».
- Henri REBOUL. «Nivellement des principaux sommets de la chaîne des Pyrénées». *Annales de Chimie et de Physique*. Volum V, p. 234-260. París, 1817.
- Néouvielle. *Vallée d'Aure. Parc National des Pyrénées*. Escala 1:25.000. IGN France, 2022.
- Mapa en línia de l'Institut Géographique National francès: www.geoportail.gouv.fr/carte

I el pirineisme nasqué

Henri Beraldi (1849-1931) fou el més important de tots els historiadors francesos de la història del muntanyisme als Pirineus. Segons Luc Maury, investigador i hereu de l'obra de Beraldi, sembla prou clar que el 2 d'agost de 1787, després d'ascendir el Turon, Reboul, Vidal i companyia van assolir també el pic de Trois Conseillers en el seu camí vers el Néouvielle, cim que no van coronar a causa de les elevades dificultats tècniques amb què es van trobar. Maury va arribar a aquestes conclusions després de llegir a fons diversos textos poc coneguts de Louis Ramond de Carbonnières (1755-1827), considerat el pare del pirineisme. Ramond és autor de molts escrits de gran importància històrica i científica sobre les seves pròpies ascensions, entre les quals destaca l'epopeia que va viure per pujar el Mont Perdut (3.355 m) l'any 1802.

Trobada amb Ramond de Carbonnières

El 10 d'agost de 1787 (8 d'agost segons Beraldi), Louis Ramond de Carbonnières va coincidir casualment amb Reboul i Vidal dies després de la seva ascensió al Turon. La trobada es va produir en l'entorn d'una altra muntanya clau en la història del pirineisme: el pic de Midi de Bigorre (2.877 m). A prop de l'estany d'Oncet, al peu d'aquest cim, en Ramond i altres acompanyants (el cardenal de Rohan entre ells), provinents del capdamunt del pic, van coincidir amb els dos científics mentre aquests duïen a terme les seves tasques altimètriques. Ramond va deixar anotat que Jacques Vidal era l'home de les mesures i que emprava dos nivells de bombolla per determinar la mida dels angles i un telescopi acromàtic (instruments construïts per ell mateix), mentre que Henri Reboul era l'home de la ressenya escrita. El 12 d'agost es van tornar a trobar, aquest cop a la vila de Barèges. Reboul va oferir una lliçó magistral de toponímia a un neòfit Ramond i li va entregar un dibuix del perfil dels pics albirats des del cim del Midi de Bigorre confeccionat per ell mateix. A més, van indicar-li que el Mont Perdut era la muntanya més alta que havien mesurat fins llavors. Aquesta informació va ser clau perquè Ramond de Carbonnières s'obsessionés a conquerir aquest pic. Hi ha experts que creuen que l'interès de Ramond anava més enllà de la pretensió de fer mesures científiques al cim del Mont Perdut. Es tractava del simple fet de pujar-hi, endut per una passió basada en un sentiment aventurer, sense cap interès material. Aquest impuls es considera l'inici del pirineisme i, en part, del muntanyisme tal i com s'entén avui en dia.

Louis Ramond de Carbonnières, considerat el pare del pirineisme, va efectuar la segona ascensió coneguda del Turon de Néouvielle i del Mont Perdut.

El mateix Ramond de Carbonnières va fer la segona ascensió coneguda al Turon de Néouvielle. Va ser el dia 20 d'agost de 1795 i el van acompanyar, entre d'altres, el guia Laurens. Ramond va escriure un relat d'aquella aventura, que es va convertir en la primera crònica escrita d'ascensió a un tresmil. Del cim estant, va exclamar: «Vistes des de dalt, les muntanyes són tan esmolades, els pendents tan escarpats i els precipicis tan pregons que no es pot buscar, sense pànic, la petja del seu camí». Vantant-se del mèrit de l'ascens, va afegir: «Qualsevol que hagi recorregut les muntanyes que tenim a sota dels nostres ulls difícilment podrà concebre el coratge que ens ha calgut per poder-ho realitzar».

Travessa pel massís de Néouvielle, territori de caminades i ascensions. FOTO / JORDI LONGÀS

Mont Perdut versus Aneto

Les mesures altimètriques de Reboul i Vidal van acabar durant la dècada de 1790. El primer va ser nomenat administrador i el segon, director de l'observatori de Toulouse. Les dades obtingudes per aquests dos erudits francesos van ser molt precises si es té en compte que van fer servir unes tècniques i uns instruments molt rudimentaris. Els resultats de la seva campanya científica van ser publicats l'any 1817 als *Annales de Chimie et de Physique* per Reboul, amb el títol «Nivellement des principaux sommets de la chaîne des Pyrénées». La seva conclusió final va ser que l'Aneto era el cim més alt de tota la serralada, afirmació que Ramond de Carbonnières no va acceptar mai perquè mantenia la creença en el Mont Perdut com a sostre pirenaic.

La primera ascensió coneguda del Mont Perdut (3.355 m) la van realitzar Grégoire Taulat, Laurens i un pastor possiblement aragonès el 6 d'agost de 1802. Els dos primers van ser enviats per Ramond perquè fessin només un reconeixement de la pujada, però van acabar fent cim, cosa que no va agradar a Ramond. Aquest hi va pujar quatre dies més tard, acompanyat dels germans Laurens i de Pierre Palu. L'Aneto (3.404 m) no va ser conquerit fins quaranta anys més tard, en concret el 20 de juliol de 1842. Els protagonistes de l'expedició van ser Albert de Franqueville, Platon de Tchihatcheff i els guies i caçadors d'isards Pierre Sanio, Bernard Arrazu *Ursule*, Pierre Redonnet i Jean Sors *Argarot*.

Reboul i Vidal van concloure que l'Aneto era el cim més alt de la serralada, afirmació que Ramond de Carbonnières no va acceptar mai.

Tornant a Henri Reboul i Jacques Vidal, com a homenatge a aquests precursors del pirineisme es va batejar una punta de 3.007 m: la Punta Reboul-Vidal. Està situada al sud del Turon de Néouvielle, el pic on aquests pioners van posar la primera pedra del que és l'actual passió pels tresmils.

TURON DE NÉOUVIELLE (3.035 m)

Massís de Néouvielle

FOTOS / ÒSCAR MASÓ

Track de Wikiloc
de l'itinerari
descriu

El Turon de Néouvielle és poc conegut al vessant sud dels Pirineus perquè queda eclipsat pel pic de Néouvielle (3.091 m). Pel cantó francès, en canvi, és força visitat gràcies a la seva ascensió relativament fàcil, envoltada d'una dotzena d'estanys preciosos i amb un cim panoràmic. Es tracta d'un pic esquiable a l'hivern i és a prop del refugi de la Glère, amb 60 places guardades a l'hivern i a l'estiu. L'itinerari descrit és en gran part circular i segueix aproximadament les passes de Ramond de Carbonnières, el pare del pirineisme, que l'any 1795 va efectuar la segona ascensió al pic juntament amb el guia Laurens i altres acompanyants. El relat de Ramond va esdevenir la primera crònica escrita d'ascensió a un tresmil.

Situació: massís de Néouvielle, al Parc Nacional dels Pirineus (França).

Accés: des de la carretera D918 entre Luz-Saint-Sauveur i el coll de Tourmalet s'agafa un trencall prop de Barèges cap al Plateau du Lienz, dins del complex de l'estació d'esquí Grand Tourmalet. D'allà es pren una pista vers el refugi de la Glère. Al cap de poc es pot aparcar en diversos punts de la pista.

Longitud: 19 km (anar i tornar)

Desnivell: 1.489 m

Dificultat: mitjana. Itinerari d'alta muntanya.

Durada: 8.45 h. Es pot dividir l'itinerari en dues jornades pernoctant al refugi de la Glère (<https://refugedelaglere.ffcarn.fr>).

L'itinerari comença resseguint la pista que du al refugi de la Glère, pel fons d'una vall ampla i vers el sud. Abans d'arribar al refugi, se supera un fort desnivell fent ziga-zagues al costat de construccions hidràuliques. El pic de Néouvielle emergeix, arrogant, damunt nostre. Al cap d'una hora i quart atenyem el bonic Lac de la Glère i en cinc minuts de pujada arribem al refugi, de proporcions força grans. Des d'aquí s'albira la carena capitanada pel pic de Néouvielle i el Turon de Néouvielle. Reprenem la marxa seguint els indicadors que porten al Parc Nacional dels

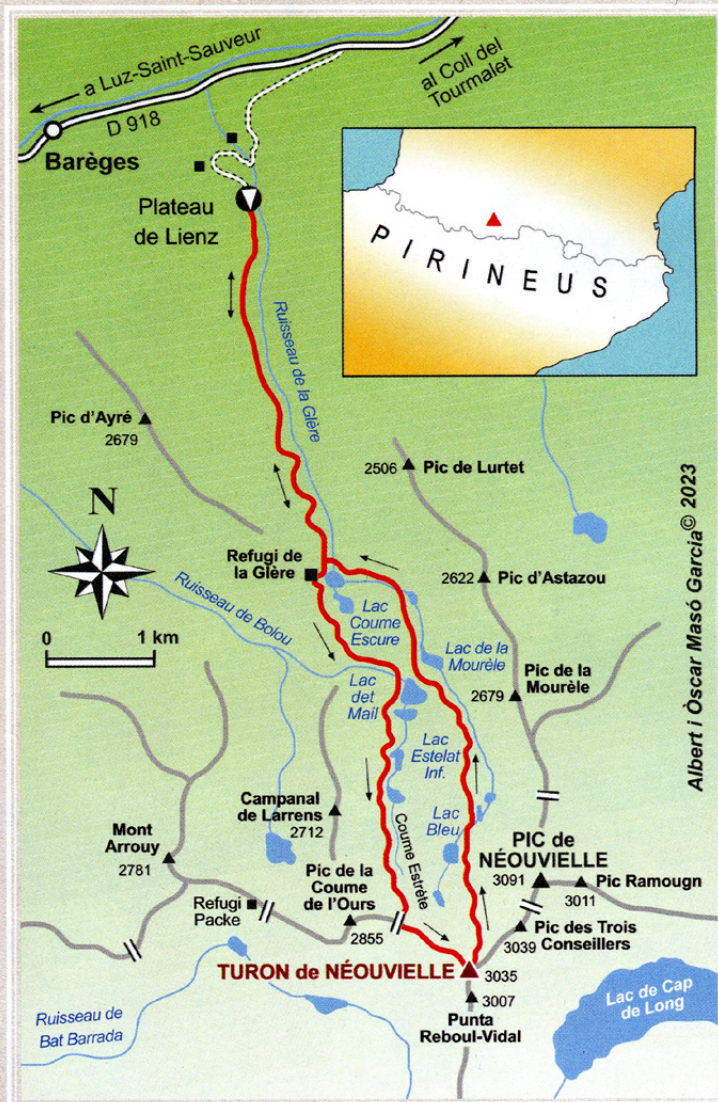
El massís de Néouvielle vist des del pic de Campbiel: a) Turon de Néouvielle, b) Pic des Trois Conseillers, c) Pic de Néouvielle, d) Pic Ramougn.

El Campanal de Larrens destaca sobre el Lac Estelat Inférieur, durant l'ascensió al Turon de Néouvielle.

Pirineus. Passem el Lac de Coume Escure i a la mitja hora ignorem un trencall que du al refugi Packe. Al cap de poc entrem al Parc Nacional i passem pel costat d'uns estanys preciosos: Lac det Mail, Estelat Inférieur i Estelat Supérieur, sempre sota l'espectacular ullal que forma el Campanal de Larrens. Al nord, el mític pic de Midi de Bigorre treu el nas amb les seves antenes. Al cap d'una hora arribem al peu d'una profunda canal de blocs, la Coume Estrète, on comença el terreny d'alta muntanya exigent. La remuntem seguint les fites, buscant el millor pas. Al cap d'una hora i mitja, després d'una forta pujada a la part final, assolim el coll de Coume Estrète, amb vistes vers el pic Long i el Lac Tourrat. Remuntem al sud-est l'empinada pala rocosa que du cap al Turon de Néouvielle i resseguim un lloc herbós que finalment ens conduïx al cim, al cap de quaranta minuts. Des de dalt podem gaudir d'unes vistes privilegiades, amb el Lac de Cap de Long, l'Arbizon, al fons la Maladeta i el Posets, el Campbieil, la Munia, el pic Long, el Mont Perdut, el Vignemale, el Balaitús, l'Ardiden, etc.

El descens l'iniciem vers el nord, seguint les fites i abandonant l'exposada carena que conduïx al pic de Trois Conseillers. Arribem a un contrafort rocós que cau força vertical i cal salvar seguint les fites i no acostant-nos a l'agònica glacera de Maniportet, que apareix a l'est, molt avall. És el tram més delicat de l'itinerari. Seguim una incòmoda carena rocosa i al cap d'una hora arribem a l'arrodonit Lac Bleu pel costat oriental. Tot i que la traça GPS conduïx directament a l'estany, és millor decantar-se a la seva dreta sense tocar-lo. El pic de Néouvielle se'ns presenta impressionant a mà dreta. Passem pel Lac Vert Allongé enmig de trams rocósos i de gespa. A llevant l'escenari és grandios, amb la bretxa de Chausenque i la cresta d'Espade. Al cap d'una hora passem pel costat d'una canalització d'aigua que porta a una bifurcació, a prop del Lac det Mail. Agafem el trencall a mà dreta per seguir la ruta circular, en direcció al Lac de la Mourèle, amb una illa al mig i envoltat del paisatge superb de la vall. Més avall, voregem el bufó Lac de Mounicot i descendim cap al Lac de la Glère. Fem drecera revoltant l'estany pel costat oriental, en un tram de blocs grossos amb un pas delicat (no és difícil) damunt les seves agües fones. Al cap de mitja hora arribem a sota del refugi i tanquem la part circular del trajecte per tornar, ja per terreny conegut, al punt de partida de l'itinerari.

Albert i Òscar Masó García © 2023

Cim del Turon de Néouvielle (3.035 m), amb el Pic Long i el Lac Tourrat darrere, i el Mont Perdut emergint entre la fita i el Pic Long.